

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَعَجِّلْ فَرَجَهُمْ

مبانی هنرهای تجسمی

پایه دهم - دوره دوم متوسطه

رشته‌های گرافیک - سینما - نقاشی - نمایش - نقشه‌کشی معماری

گروه تحصیلی هنر

زمینه هنر

شاخه فنی و حرفه‌ای

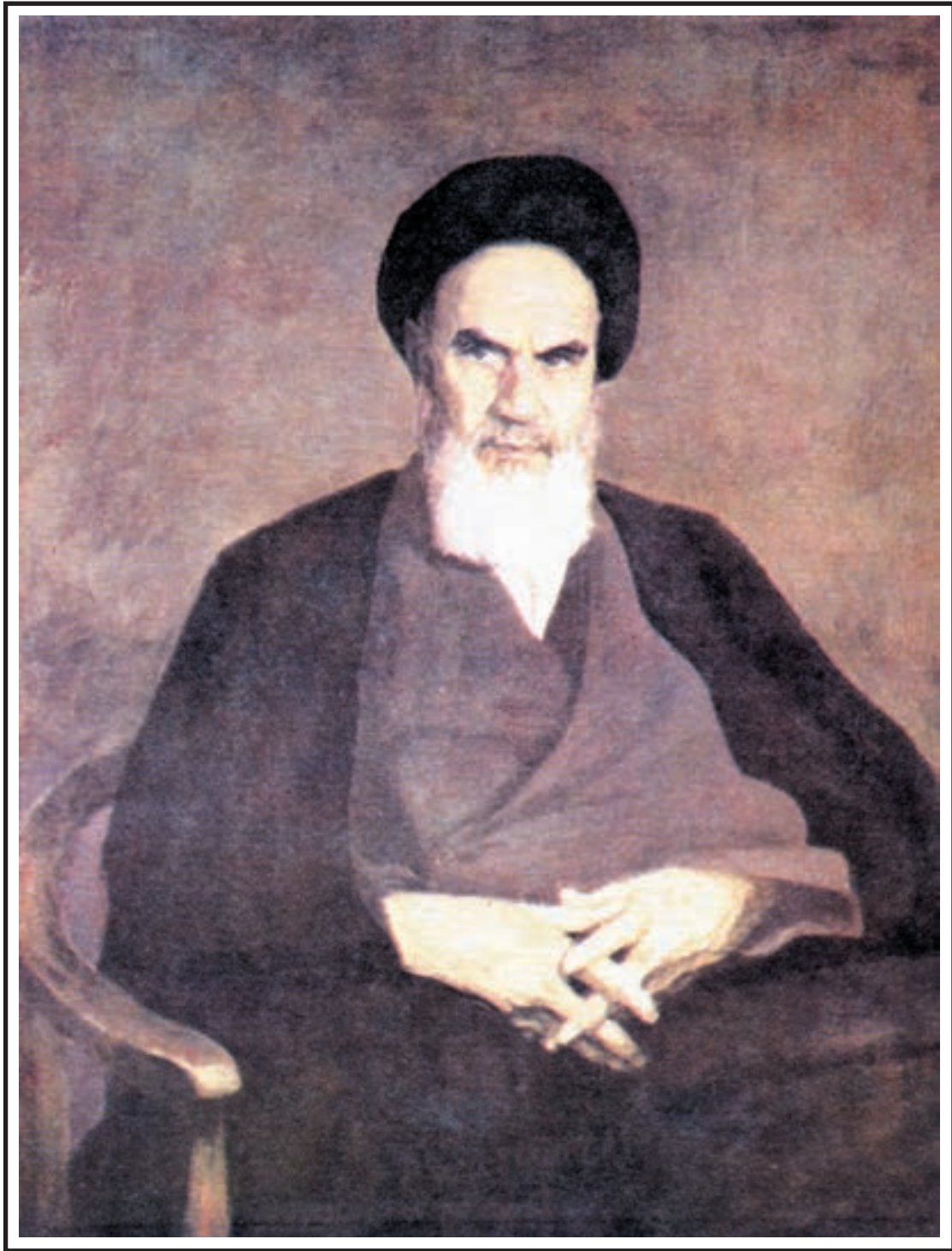
۷۳۰	حسینی‌راد، عبدالمجید
م ۵۸۸ ح	مبانی هنرهای تجسمی/ مؤلف: عبدالمجید حسینی‌راد. - تهران: شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران.
	۱۷۶ص. : مصور. - (شاخه فنی و حرفه‌ای)
	متون درسی رشته‌های گرافیک - سینما - نقاشی - نمایش - نقشه‌کشی معماری گروه تحصیلی هنر، زمینه هنر.
	برنامه‌ریزی و نظارت، بررسی و تصویب محتوا: کمیسیون برنامه‌ریزی و تألیف کتاب‌های درسی رشته گرافیک دفتر تألیف کتاب‌های درسی فنی و حرفه‌ای و کاردانش وزارت آموزش و پرورش.
	۱. پیکرتراشی. الف. ایران. وزارت آموزش و پرورش. کمیسیون برنامه‌ریزی و تألیف کتاب‌های درسی رشته گرافیک. ب. عنوان. ج. فروست.

وزارت آموزش و پرورش
سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

نام کتاب :	مبانی هنرهای تجسمی - ۶۳۹ - ۲۱۰
پدیدآورنده :	سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی
مدیریت برنامه‌ریزی درسی و تألیف :	دفتر تألیف کتاب‌های درسی فنی و حرفه‌ای و کار دانش
شناسه افزوده برنامه‌ریزی و تألیف :	ابراهیم آزاد، هوشنگ ارومیه، مژگان اصلانی، کامران افشارمهاجر، خدیجه بختیاری و محسن حسن‌پور (اعضای شورای برنامه‌ریزی) عبدالمجید حسینی‌راد (مؤلف)
مدیریت آماده‌سازی هنری :	اداره کل نظارت بر نشر و توزیع مواد آموزشی
شناسه افزوده آماده‌سازی :	فائزه محسن شیرازی (صفحه‌آرا) - مژگان اصلانی (طراح جلد)
نشانی سازمان :	تهران: خیابان ایرانشهر شمالی - ساختمان شماره ۴ آموزش و پرورش (شهید موسوی) تلفن: ۸۸۸۳۱۱۶۱-۹، دورنگار: ۸۸۳۰۹۲۶۶، کدپستی: ۱۵۸۴۷۴۷۳۵۹
ناشر :	وب‌گاه: www.chap.sch.ir و www.irtextbook.ir شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران: تهران - کیلومتر ۱۷ جاده مخصوص کرج - خیابان ۶۱ (داروبخش)
چاپخانه :	تلفن: ۴۴۹۸۵۱۶۱-۵، دورنگار: ۴۴۹۸۵۱۶۰، صندوق پستی: ۱۳۹-۳۷۵۱۵ شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران «سهامی خاص»
سال انتشار و نوبت چاپ :	چاپ پنجم ۱۳۹۹

کلیه حقوق مادی و معنوی این کتاب متعلق به سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی وزارت آموزش و پرورش است و هرگونه استفاده از کتاب و اجزای آن به صورت چاپی و الکترونیکی و ارائه در پایگاه‌های مجازی، نمایش، اقتباس، تلخیص، تبدیل، ترجمه، عکس‌برداری، نقاشی، تهیه فیلم و تکثیر به هر شکل و نوع بدون کسب مجوز از این سازمان ممنوع است و متخلفان تحت پیگرد قانونی قرار می‌گیرند.

اثر استاد کیخسرو خروش

هنر عبادت است از دمیدن روح عتد انسانها

امام خمینی «قدس سره»

همکاران محترم و دانش آموزان عزیز :

پیشنهادات و نظرات خود را درباره محتوای این کتاب به نشانی
تهران - صندوق پستی شماره ۴۸۷۴/۱۵ دفتر تألیف کتاب های درسی فنی و حرفه ای
و کار دانش، ارسال فرمایند.

info@tvoccd.sch.ir

پیام نگار (ایمیل)

www.tvoccd.sch.ir

وبگاه (وبسایت)

این کتاب طی سال های تحصیلی ۸۱-۸۲ و ۸۲-۸۳ در ۲۸ هنرستان از ۵ استان کشور که
به صورت کاملاً تصادفی انتخاب شده اند توسط ۳۱ نفر هنرآموز از دیدگاه اصول یاددهی و یادگیری و
۱۱۸ نفر از هنرجویان از دیدگاه قابلیت یادگیری و فهم مطالب و ۱۰ نفر از متخصصان موضوعی از
دیدگاه صحت مطالب و به روز بودن آن در یک فرایند تعاملی و عملیات میدانی اعتبار بخشی شده
است و نتایج آن در این کتاب اعمال گردید از همکاری این عزیزان تشکر و قدردانی می نماید.

فهرست

مقدمه

۱

بخش اول

۴

فصل اول : مبانی هنرهای تجسمی

۴

مبانی هنرهای تجسمی چیست؟

۷

عناصر و کیفیت نیروهای بصری

۸

دیدن

۹

کادر در هنرهای بصری

۱۱

فصل دوم : عناصر بصری (نقطه، خط، سطح و حجم)

۱۱

نقطه

۱۴

موقعیت‌های مختلف نقطه

۱۶

خط

۱۸

جهت خط

۲۰

حالت خط

۲۱

کاربرد خط

۲۸

سطح

۳۲

حجم

۳۴

حجم‌نمایی در نقاشی

۳۵
۳۷
۳۹
۳۹
۴۱
۴۲
۴۴
۴۴
۴۷
۴۸
۵۰
۵۴
۶۰
۶۰
۶۲
۶۵
۶۶
۶۸
۷۱
۷۲
۷۵
۷۷
۷۹
۸۳
۸۳
۸۳
۸۵
۸۷
۸۹

حجم در مجسمه سازی
نور و حجم

فصل سوم : شکل، ترکیب و بافت

شکل
انواع شکل
تغییر و ابداع شکل
ترکیب
زمینه و کادر
انواع ترکیب
بافت
انواع بافت
روش های ایجاد بافت

فصل چهارم : تناسب، تعادل، تباین، حرکت و ریتم

تناسب
تناسب طلایی
تعادل
ایجاد تعادل بصری
انواع تعادل
توازن
کنتراست
حرکت
ریتم (ضرب - آهنگ)
انواع ریتم

فصل پنجم : فضا در هنر تجسمی

فضای تجسمی
فضای سه بُعدنما (واقع گرا)
فضای دو بُعدنما (غیرواقع گرا)
فضای همزمان (تلفیقی)
فضای وهمی

۹۴	فصل ششم : مفهوم رنگ
۹۴	مفهوم رنگ
۱۰۱	رنگ چیست؟
۱۰۵	فصل هفتم : فیزیک رنگ
۱۰۵	فیزیک رنگ
۱۰۸	ترکیب افزایشی
۱۱۰	ترکیب کاهشی
۱۱۲	فصل هشتم : شاخصه‌های اصلی رنگ
۱۱۲	شاخصه‌های اصلی رنگ
۱۱۴	ته رنگ یا فام
۱۱۵	درخشندگی یا روشنایی
۱۱۶	شدت یا خلوص رنگ
۱۱۷	نمود و اثرات متقابل رنگ‌ها
۱۱۹	اثرات ذهنی رنگ
۱۲۱	فصل نهم : دسته بندی رنگ‌ها
۱۲۱	دسته بندی رنگ‌ها
۱۲۲	رنگ‌های اصلی
۱۲۳	رنگ‌های درجه دوم
۱۲۴	رنگ‌های درجه سوم
۱۲۵	رنگ‌های مکمل
۱۲۷	فصل دهم : کنتراست رنگ
۱۲۷	کنتراست رنگ
۱۲۸	کنتراست ته رنگ
۱۳۴	کنتراست تیرگی – روشنی رنگ
۱۳۸	کنتراست رنگ‌های سرد و گرم
۱۴۲	کنتراست رنگ‌های مکمل

۱۴۷

۱۵۰

۱۵۲

۱۵۴

۱۵۶

۱۵۶

۱۶۱

۱۶۳

۱۶۹

۱۷۴

۱۷۶

کنتراست همزمان

تصویر جانشین

کنتراست کیفیت

کنتراست کمیت (وسعت سطح)

فصل یازدهم : هماهنگی رنگ ها (هارمونی)

هماهنگی رنگ ها (هارمونی)

شکل و رنگ

تأثیرات بصری و روانی رنگ ها

شکل های ضمیمه

منابع تصویری

منابع و مأخذ